

Opetushallitus

Viite: 27/421/2015

Asia: Lausunto aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnoksesta

Iltakoulujen liitto IKLO ry ja Aikuislukioiden Rehtorit AiRe ry (aikaisemmin Iltakoulujen rehtorien yhdistys IRY ry) antavat yhteisen lausunnon aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden luonnoksesta (päiväty 15.9.2015). IKLOon kuuluu aikuislukioiden ja -linjojen ylläpitäjiä, Aikuislukioiden Rehtorit AiRe ry sekä Iltakoulujen opettajien yhdistys IOY ry.

IKLO ja AiRe kiittävät Opetushallitusta opetussuunnitelman perusteiden järkevästä uudistamisesta. Perusteteksti huomioi hyvin aikuislukioiden erityispiirteet ja muodostaa mielekkään kokonaisuuden aikuisten perusopetuksen ops-perusteiden kanssa.

Hyvää on, että yhteisöllisyyttä korostetaan tekstissä aiempaa enemmän, samoin aikuisopiskelun monipuolisuutta ja monimuotoisuutta. Positiivista on perusteiden henki siitä, että jokaisen oppijan omat vahvuudet ovat pohjana uudenkin oppimiselle, samoin myönteisten oppimiskokemusten merkityksen korostaminen opiskeluun sitoutumisessa ja siitä innostumisessa.

Tärkeää on myös, että perusteteksti nostaa esille syrjäytymisen ehkäisyn aikuisten lukiokoulutuksen tehtävänä.

Perusteiden yleisen osan opiskelu ympäristöjä ja -menetelmiä sekä toimintakulttuuria käsitteleviä osioita on uudistettu merkittävästi, aiempaa kattavampaan ja kokonaisvaltaisempaan muotoon. Tehdyt muutokset luovat hyvän pohjan aikuislukioiden toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten käsittelyyn paikallisella tasolla.

Aikuisten lukiokoulutusta tarjoavat oppilaitokset toimivat yhä useammin maahanmuuttajaopiskelijoiden kotoutumispolun olennaisena osana. Siksi kieleen ja kulttuuriin liittyvien erityiskysymysten (kulttuurinen moninaisuus, kielitietoisuus, monikielisyys) nostaminen entistä selvemmin näkyviin näiden koulujen toimintakulttuuriin olennaisesti vaikuttavina tekijöinä on perusteltua ja järkevää.

Arvoperustaan tehdyt tarkennukset esim. sivistyksen ja kulttuurisen moninaisuuden osalta ovat ajankohtaisia ja tärkeitä.

Perusteiden esittelemän oppimiskäsityksen mukaan oppiminen on seurausta opiskelijan aktiivisesta, tavoitteellisesta ja itseohjautuvasta toiminnasta. Oppimisprosesseistaan tietoiset opiskelijat osaavat arvioida ja kehittää opiskelu- ja ajattelutaitojaan. Aikuisten lukio-opinnoissa opiskelijoita myös ohjataan suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan toiminta- ja työskentelytaitojaan sekä ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan.

On kuitenkin tavallista, että aikuiset lukio-opiskelijat tarvitsevat tukea opiskelutaitojen päivittämisessä ja itseohjautuvuuden kehittämisessä. Teksti voisi tästä syystä tuoda selvemmin näkyviin tehottomista opiskelutavoista poisoppimiseen liittyvien ohjaus- ja tukimuotojen tarpeellisuuden aikuisten lukiokoulutuksessa.

Opiskeluympäristöjä ja -menetelmiä käsittelevän osion uudistaminen on onnistunut hyvin. Teksti esittelee ja rajaa järkevästi toimintakentän, josta tällä hetkellä ehkä löytyvät aikuisten lukiokoulutuksen järjestäjien suurimmat haasteet: miten yhdistää erilaiset sähköiset oppimisympäristöt ja uusi teknologia lähiopetuksen kanssa oppimisen kannalta järkeväksi kokonaisuudeksi, miten luoda uusia menetelmällisiä ratkaisuja aikuisten yhteisöllisen oppimisen helpottamiseksi, miten varmistaa mielekäs terveellisten ja turvallisten opiskeluympäristöjen käyttö vähenevien resurssien aikana?

Teksti on jätetty riittävän avoimeksi esim. digitaalisten opiskeluympäristöjen hyödyntämisen osalta, jotta koulutuksen järjestäjille jää vapaus opiskeluympäristöissä lähitulevaisuudessa suurella varmuudella tapahtuvien teknologisten muutosten hallitsemiseen ja toimintansa suunnittelemiseen myös pidemmälle tulevaisuuteen.

Perusteteksti jättää koulutuksen järjestäjille riittävästi vapausasteita myös oppilaitosten toimintakulttuurin määrittämiseen paikallisella tasolla. Toimintakulttuuria käsittelevään osaan on tuotu mm. aikuisten perusopetuksen ops-tekstistä tuttuja temaattisia elementtejä, joiden muodostama kokonaisuus tarjoaa koulutuksen järjestäjille hyvän tuen paikallisen opetussuunnitelmatyön toteuttamiseen ja huomioi järkevästi kouluyhteisöissä tapahtuneet muutokset.

Hyvää perustetekstissä on myös oppilaitoksissa tarjottavan ohjauksen merkityksen korostaminen koulutuksellisen tasa-arvon tuottajana ja aikuisopiskelijoiden syrjäytymisen ehkäisyssä.

Koko koulu ohjaa -ajattelun näkyminen myös aikuisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteissa on tervetullutta. Oppimisen ja opiskelun tukemisen yhteisöllisten rakenteiden ja koulujen toimintakulttuuriin jatkossa olennaisena osana kuuluvan ohjaussuunnitelman merkitys yksilön oppimisen ja kehittymisen mahdollistajana on tuotu onnistuneesti näkyviin aikuisten perustetekstissä.

Hyvää on myös ohjauksen näkeminen jatkumona opintojen aloittamisesta jatko-opintoihin.

On hyödyllistä, että teksti tuo esiin ohjauksen merkityksen opiskelijoiden aktiivista toimijuutta, osallisuutta ja vastuullisuutta rakentavana tekijänä, koska aikuisopiskelijoiden itseohjautuvuus ei ole itsestäänselvyys opiskelijoiden suuren keskinäisen erilaisuuden vuoksi.

Perustetekstissä ohjaus nähdään henkilöstön yhteisenä työnä. Teksti ei kuitenkaan juuri erittele ohjauksen eri toimijoiden rooleja ja tästä syystä ohjaussuunnitelman merkitys ohjauksen tehtävien ja vastuiden konkretisoimisessa (kuten myös koulun toimintakulttuurin kehittämisessä) paikallisesti on suuri. Opinto-ohjaajien keskeinen rooli voisi näkyä tekstissä samalla tavalla kuin nuorten lukiokoulutuksen perusteissa.

Oppiaineista ja kursseista

Aikuisten tuntijakoon tehdyt muutokset on pystytty siirtämään oppiaineiden kurssisisältöihin järkevällä tavalla. Hyvää on, että myös aikuisten uudistuksessa on päivitetty kaikkia oppiaineita, eikä vain niitä, joiden kurssimäärissä on tapahtunut muutoksia. Hyvää perustetekstissä onkin oppiaineiden kurssien yhteneväisyys nuorten kurssien kanssa.

Aihekokonaisuuksien osalta aikuisten lukiokoulutuksessa järkevän oppiainerajat ylittävän yhteisöllisen laaja-alaisen oppimisen järjestäminen on vaatinut sekä opiskelijoilta että koulutuksen järjestäjiltä totuttujen toimintatapojen muuttamista. Aihekokonaisuudet tarjoavat kuitenkin hyvän mahdollisuuden aikuisopiskelijan osaamisen tunnustamiseen, esim. yrittäjyyteen ja työelämään

liittyvän aihekokonaisuuden osalta. Vertaisoppiminen ja tietämyksen jakaminen voisi näkyä perusteiden tässä osassa korostetummin.

Teemaopinnot ovat kannatettava uudistus ja perustetekstissä esitetty kuvaus tämän opetuksen tavoitteista, arvioinnista ja toteutustavoista jättää koulutuksen järjestäjälle tarpeellisen harkinnanvaran kurssin paikallisessa toteuttamisessa.

Yrittäjyyden ja työelämäyhteyksien näkökulmia on sisäankirjoitettu oppiaineisiin hyvin.

Arvioinnin tehtävät on ilmaistu selkeästi arvioinnin tavoitteissa. Kannustavuus, vuorovaikutteisuus, oppimisen edistäminen ja palautteen merkitys nousevat tekstissä esiin.

Diagnosoitujen vammojen ja muiden niihin rinnastettavien, osaamisen osoittamista vaikeuttavien tekijöiden (mm. lukemis- ja kirjoittamishäiriö, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet), osalta perustetekstissä todetaan, että ne tulee huomioida arvioinnissa siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa. Kyseiset vaikeudet voidaan tekstin mukaan ottaa huomioon määrättäessä opiskelijan kurssiarvosanaa.

Voitaisiinko erityisjärjestelyt ja huomioiminen kurssiarvosanassa esittää aikuisten perustetekstissä selvästi toisensa pois sulkevin vaihtoehtoina?

Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin kunkin luvun loppuun kirjatut *paikallisesti päätettävien asioiden listat* olivat paikallisen opetussuunnitelmatyön kannalta virkistävä ja hyödyllinen tapa uudistaa perustetekstejä. Ne olisivat sopineet hyvin myös aikuisten lukiokoulutuksen perusteisiin.

Helsingissä 6.10.2015

Mauri Ronimus

Puheenjohtaja
Aikuislukioiden Rehtorit ry

Anne-Maj Eskelinen

Sihteeri, hallituksen jäsen
Iltakoulujen liitto ry